

LBRIS

We know
books

GELU DIACONU

NOI
CARE AM TRECUR
RÂUL LETHE

EDITURA PENTRU ARTĂ ȘI LITERATURĂ

București, 2025

LBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI

Mă văd pe banca din parcul Moghioroș, cu sacoșa de cumpărături alături și, în timp ce privesc lumea, trece pe lângă mine o femeie tânără cu o fetiță de mână și fetița o întreabă *mami, nenea ăsta o să moară?** și îmi zic: dar nu cumva am mai auzit replica asta undeva? Mă simțisem un pic obosit și mă așezasem ca să mă odihnesc, nu era o oboseală obișnuită, dormisem bine, eram în regulă, însă senzația de oboseală venise brusc și mi-am zis că trebuie să fi fost de la aglomerația din piață, niciodată nu mi-a plăcut vânzoleala aia inutilă, de aceea și prefer supermarketurile în zile neutre, cum ar fi luni, luna dimineața e cel mai bine, ies doar pensionarii care împing cărucioarele în care abia dacă sunt câteva articole. Și, în timp ce fetița și-a îndreptat arătătorul grasuț spre mine, am zis că ar trebui să închid ochii, să ațipesc doar un minut, nu era ceva neobișnuit, oamenii în vârstă fac asta tot timpul.

Am închis ochii și m-am trezit aici și nu știu ce se întâmplă, nu-mi amintesc decât senzația de sfârșeală și

* „Replica este preluată din filmul *Stay* (2005), cu Ryan Gosling, Ewan McGregor și Naomi Watts, regia: Marc Forster, scenariu: David Benioff“.

fetița cu degetul îndreptat spre mine de parcă îmi reproșa ceva, și femeia tânără care a smucit-o și i-a zis *nu ți-am spus să nu mai arăți cu degetul?*, și acum văd camera asta cu pereți bleu în care se aude zumzetul neoanelor ascunse în scafele care înconjoară marginile tavanului. Îmi imaginez că sunt într-un fel de coșmar și că mă voi trezi și voi reveni la realitate și totul mi se va părea ridicol, un bătrânel pe care l-a luat somnul pe bancă în parc.

Ce motiv ar fi avut fetița să o întrebe pe mama ei dacă *nenea ăsta o să moară?*, totul a fost absurd de la bun început, așa cum absurdă este și prezența mea aici, sunt îngrijorat doar că sacoșa a dispărut, probabil că în timp ce am ațipit cineva mi-a luat-o, să fie sănătos, erau cumpărături obișnuite, în fond ce poate să ia cineva de la piață?, mere, roșii, castraveți, o legătură de ceapă, banane, câteva portocale și o rodie care nu era pentru mine, fiindcă nu mi-au plăcut niciodată rodiile, însă ei îi plăceau, așa că voiam s-o dau de pomană, dar uite că lucrul ăsta nu mai e posibil, poate că nu e nicio pagubă până la urmă, e doar un obicei în care nu prea cred, mi-aș dori ca tot ce dăm de pomană să se ducă la morții noștri dragi, dar mă îndoiesc că e așa.

Nu eu eram cel care *o să moară*, mi se părea absurd, nu știam ce fel de joacă inventase fetița aceea, în orice caz era ceva macabru și ar fi fost culmea ca mica profeție să se și împlinească, deși eram parcă atât de obosit, încât am simțit acut nevoia să ațipesc, era ceva banal pentru orice trecător, dar ieșit din comun pentru mine, nu mi se mai întâmplase asta niciodată, să adorm pe bancă, în parc. Și, de fapt, asta

ar fi trebuit să mă îngrijoreze cu adevărat și mă gândesc că am trecut de 50 de ani și că greutățile din ultima vreme au contribuit și ele la felul cum mă simt, da, într-adevăr, oboseala n-a trecut, ar trebui să mă relaxez un pic, să nu-mi mai fac probleme pentru nimic, nici măcar pentru cumpărăturile pierdute, asta este, s-au dus, o să merg din nou la piață și o să iau altele, nu e un motiv să-mi fac sânge rău. Mai degrabă sunt supărat pentru că am fost concediat și nu știu ce-o să urmeze, am ceva economii și mă voi descurca un timp, dar până la urmă tot va trebui să fac ceva, n-am s-o pot duce la nesfârșit așa, banii se vor termina, și atunci voi fi nevoit să câștig un salariu din altă parte, poate că-mi voi căuta un nou loc de muncă, deși cei ca mine își găsesc din ce în ce mai greu un serviciu, sunt vremuri dificile pentru toată lumea, mai ales pentru cei trecuți de 50 de ani.

Mă întind pe patul de spital și închid ochii și am în față caietul cu scoarțe negre în care scriam seara, după ce mă întorceam de la redacție, a durat, de fapt, ceva până am început să scriu, foaia albă mă inhiba teribil, în momentul în care apucam pixul toate gândurile mi se risipeau, nu știam cum să pornesc lucrurile, nu vedeam suficient de bine, mă blocau numeroasele variante pe care le aveam în cap. Percepeam limpede totul, obiecte și senzații, briceagul, vila cu fronton triunghiular din strada Nicolae Iorga nr. 37 bis, pivnița căscându-se ca o groapă întunecată în momentul în care tata dădea la o parte preșul și ridica trapa, mirosul de mucegai, pașii precauți pe care îi făceam pe treptele de lemn ale scării, sprijinindu-mă de peretele din cărămidă,

butoiul cu varză și lemnele de foc stivuite lângă zid, dar nu puteam să pun nimic în ordine, nu știam cum să încep și credeam că articolele pe care le scriam în fiecare zi îmi epuizaseră substanța scrisului, nu mai aveam de unde să scot altceva, puțul secase, și acum văd pe masă briceagul cu plăsele sidefii și lamă strălucitoare și lângă el celelalte lucruri, inclusiv caietul cu scoarțe negre pe care îl răsfoiesc și văd că are filele albe, deși îmi amintesc că am scris foarte mult în ultimul an, de când m-am apucat de povestea asta, după ce am trecut peste inhibițiile începutului, m-am dezlănțuit și am umplut, de fapt, trei caiete cu scoarțe negre, îmi amintesc cum le-am cumpărat de la magazinul din mall și cum vânzătoarea mi-a zâmbit când am apărut a treia oară și mi-a pus în față caietul fără să mai aștepte să-i cer ceva, mă ținuse minte și asta mi s-a părut măgulitor, deși aș fi putut foarte bine să îmi doresc altceva, iar acum îmi dau seama că e ca în vis, fiindcă sunt de multă vreme în camera asta, deși în realitate n-au trecut poate decât câteva minute, și îmi amintesc că am scris tot timpul în caietul cu scoarțe negre și văd că filele lui sunt tot albe, fiindcă după ce dorm totul se șterge și nu-mi explic cum e posibil așa ceva, mă aflu într-un vis prelungit, sunt din ce în ce mai convins, iar lucrurile misterioase care mi se întâmplă nu se pot petrece în realitate, peste adevărata realitate s-a așezat o pojghiță ca un celofan care deformează totul și lucrurile alunecă spre absurd, sunt tot eu, dar nimic din ce trăiesc nu-mi mai aparține, e ca și cum o zeitate pusă pe șotii se distrează cu viața mea, măcar de m-aș trezi odată, să revin pe banca din

Moghioroș și să-mi dau seama dacă ce s-a întâmplat a fost aievea, de exemplu faptul că femeia tânără care a smucit nervoasă brațul fetei a zis, înainte să ațipesc, *domnule, sunteți bine? vreți să chem pe cineva?*, și eu n-am mai avut când să-i răspund fiindcă am adormit sau mi s-a făcut rău sau Dumnezeu știe ce mi s-a întâmplat.

Și îmi amintesc că o iau de fiecare dată de la capăt cu îndârjire, fiindcă trebuie să scriu aici tot ce mi se întâmplă și tot ce simt în legătură cu asta, chiar dacă știu că după ce adorm totul se va șterge, sunt ca un Sisif al literelor și pedeapsa în acest infern cu pereți bleu este să împing la deal stânca unei povești care, odată ajunsă la final, s-ar putea să se rostogolească la vale și să mă strivească, mi se întâmplă să mă enervez teribil din cauza asta, însă furia mă deprimă și mă face să mă simt inutil. Dar poate că trezirea nu e departe și, chiar dacă există trezire în acest vis absurd după fiecare repriză de somn, măcar știu că sunt în vis și că totul ar putea începe de undeva, că pesemne povestea n-a fost spusă așa cum trebuie și zeul care m-a pedepsit o șterge de fiecare dată, și asta e un indiciu că trebuie să o fac mai bine, să fiu pe placul lui. Ceva m-a adus aici, cineva a provocat toată această întâmplare și trebuie să învăț nu doar să văd, ci și să-mi reamintesc ceea ce poate n-am trăit cu adevărat, cum ar fi momentul când m-am așezat pe bancă și totul era cât se poate de firesc, banca era una obișnuită, ca toate băncile dintr-un parc, blocurile din depărtare așijderea, așa-zisele blocuri comuniste, majoritatea în nuanțele lor cenușii, apoi oamenii care au trecut prin fața mea și pe

care nu i-am remarcat, fiindcă nu mi s-a părut important să fac asta, erau oameni ca toți oamenii, unii se plimbau pur și simplu, alții mergeau grăbiți la treburile lor, unii nici nu se sinchiseau de mine, alții mă priveau cu dispreț, de parcă m-aș fi așezat acolo ca să cerșesc sau așa ceva, în plus, copacii, gazonul, bicicliștii, tramvaiele cu zgomotele lor, absolut toate țineau de concretul vieții obișnuite, nu era nimic nefiresc, era ora prânzului și viața se desfășura ca în oricare altă zi la ora prânzului, chiar dacă un sentiment de teamă mi s-a cuibărit la un moment dat în suflet, de ce oare am obosit atât de brusc, era ceva în neregulă cu mine?, și văd automobilele cum opresc la culoarea roșie și pornesc când se face verde, văd un tip care-și plimbă câțelul, o femeie cărând tot felul de sacoșe, un polițist care-i face semn unui șofer să tragă pe dreapta și în tot acest tablou vibrant nu înțeleg ce poate fi diferit față de realitate, e ca și cum ecranul cinematografului m-ar fi absorbit treptat în ficțiune și încep să cred că zeul care m-a pedepsit doarme și el din când în când și mă visează blocat în camera asta și simt că o iau razna fiindcă nu mai judec rațional, mă las dus de valul acestor presupuneri și nu e normal ca un om ca mine să creadă astfel de lucruri, altminteri chiar aș crede că am înnebunit și că patul de spital pe care sunt așezat are o justificare, poate că de fapt mă aflu într-un ospiciu după o criză, cineva mi-a făcut o injecție ca să mă adoarmă și m-a adus aici cu ambulanța, deși nu văd o astfel de scenă, nu mi-o pot aminti, pesemne că e efectul drogului, altfel nu-mi pot explica de ce sunt prizonier aici.

Apoi a trebuit să mă adaptez și să termin cu presupunerile și m-am văzut la 40 de ani, când m-am decis să mă las de fumat, mi-am zis că e timpul să termin cu viciul ăsta, deși nu fumam în exces și nu s-ar fi putut spune că eram chiar dependent, a fost doar un fel de ambiție personală, m-am trezit într-o dimineață și am început să tușesc foarte rău și m-am dus la baie și am scuipat flegme maronii-verzui și, ipohondru cum sunt, mi-am zis că sufăr de o boală incurabilă care își arată primele semne, nu aveam nicio îndoială că așa stăteau lucrurile, mai rămânea să încep să scuip sânge și mi s-a făcut foarte frică și mi-am zis că e absurd să mor la 40 de ani, aveam toată viața înaintea și trebuia să fac ceva ca să mă protejez sau să salvez ce se mai putea salva, așa că am pus în sertarul biroului pachetul de Chesterfield cu câteva țigări rămase în el și bricheta Zippo primită cadou de la Ove și mi-am promis că nu voi mai fuma niciodată și m-am rugat în sinea mea să nu am o boală incurabilă, uite, ca dovadă a bunei mele credințe, renunțam definitiv la fumat, deși aș fi putut fuma liniștit țigările rămase, câteva țigări în plus sau în minus nu mai puteau face diferența între viață și moarte. Am rezistat tentației, fiindcă, dacă mai aprindeam o țigară, aș fi creat un precedent, așa că mi-am zis până aici a fost, am fumat cât am fumat, acum trebuia să elimin cu orice preț obiceiul ăsta din viața mea și apoi l-am văzut pe tipul ăsta în autobuz, într-o seară când mă întorceam de la redacție, stătea pe scaun în fața mea și se tot căuta prin buzunare și, la un moment dat, a scos un pachet de Chesterfield și mi-am

amintit de bricheta Zippo, iar noaptea am visat tot o brichetă Zippo, care avea gravate pe o parte înscrisuri ciudate, indescifrabile, iar mecanismul era sofisticat și supradimensionat, cu roțițe care puneau în mișcare minuscule angrenaje bielă-manivelă, și cu toate astea eram convins în vis că era bricheta de la Ove, iar când m-am trezit m-am repezit la birou, am deschis sertarul și am scos de acolo adevărata brichetă Zippo, își pierduse strălucirea, părea acoperită de o peliculă de ulei îmbâcsit și căpătase o patină ca a obiectelor din consignații, nichelul tocit pe muchii lăsa să se vadă galbenul coclit al alamei, dar mecanismul încă funcționa, am apăsat roțița zimțată și a scos o jerbă de scânteii, dar nu s-a aprins, fiindcă gazul se evaporase. Am cântărit-o în mână, apoi i-am deschis și închis capacul de mai multe ori, deoarece încă mă atrăgea clămpănitul înfundat al metalului, și mi-am zis că trebuie să mă adaptez și am urcat într-un tramvai oarecare și nu știam bineînțeles unde mă va duce, dar din instinct eram convins că nu mă voi rătăci, aveam încredere că totul va fi bine și că, după ce voi merge pe un traseu ciudat, voi ajunge într-un loc pe care îl cunosc, deși orașul era straniu, vedeam doar din când în când locuri care îmi păreau vag familiare, apoi treceam prin cartiere complet străine, cu înșiruiți de blocuri vechi și grădini sălbătice, iar când am coborât, l-am oprit pe un tip pe care credeam că-l cunosc, dar mă înșelasem, iar după aceea m-a abordat un alt tip care mi-a zis pe un ton muștrător că de ce nu l-am mai sunat în ultima vreme și că ar trebui să mergem la o bere împreună, și după aceea totul s-a destrămat,

sunt aici în camera cu pereți bleu, încercând să mă adaptez, să respir în continuare, să observ tot ce se întâmplă, deși nu se întâmplă mai nimic, și mă văd într-o dimineată de toamnă mergând pe stradă și soarele încălzește nefiresc și mă întâlnesc cu o femeie de care îmi amintesc vag că sunt îndrăgostit, deși nu cred că am văzut-o vreodată, și simt dintr-odată că mi-e foarte cald și că mă cuprinde disperarea fiindcă trebuie neapărat să ajung undeva și sunt în întârziere, mereu mă aflu în contratimp și știu că e ultima zi a anului și că diseară e revelionul și n-am pregătit nimic și alerg prin magazine, dar rafturile sunt goale și nu mai pot face nimic și acasă nu mă așteaptă nimeni.

Fiindcă, de fapt, sunt singur și nu pot controla nimic și mă las dus de noua realitate sau de vis sau de orice o însemna asta, chiar dacă sunt prins în plasa unor evenimente inexplicabile, parcă toată realitatea s-ar fi spart în mii de cioburi, și aș retrăi viața fragmentat și haotic și știu că, atunci când mă voi trezi, o să regăsesc tot ce a fost înainte, lumea pe care o știam, camera mea, zona mea de confort, unde stau la masa din bucătărie și am în față caietul cu scoarțe negre și scrumiera și pachetul de Chesterfield și bricheta Zippo și paharul de vin și pixul argintiu, și iau o țigară din pachet și doar o miros, dar are un iz de tutun vechi, mucegăit, care mă îngreșează, apoi iau bricheta și mă joc cu ea un timp și mă prefac că aprind țigara și trag un fum și apoi o pun pe marginea scrumierei, lăsându-mă învăluit de aroma tutunului de calitate. Și scriu un timp, apoi mă uit prin bibliotecă plimbându-mi privirea pe

cotoarele cărților și după aceea mă duc în dormitor și văd oglinda șifonierului și televizorul lipit de perete ca un tablou și mă uit spre pat, iar Simona nu e acolo și mă gândesc că e ceva destul de neobișnuit să nu fie acasă la ora asta și mă duc la baie și mă privesc în oglindă și văd un chip îmbătrânit, cu părul și barba complet albe, cu umerii împuținați, aerul pierdut al privirii, cearcănele adâncite, și mă gândesc la briceagul primit cadou de la bărbatul din pivniță și îmi zic că trebuie să fi trecut decenii de când nu am mai fost în vila din strada Nicolae Iorga și că trebuie să fac ceva ca să-l recuperez, e sigur că a rămas în pivniță, în spatele cărămizii, unde l-am ascuns. Și Simona mă întreabă mirată *de ce nu te duci până acolo? ce-ai avea de pierdut?* și-mi zic că are dreptate, era singura dovadă că bărbatul din pivniță nu fusese unul dintre prietenii mei imaginari, trebuia neapărat să merg acolo și să fac cumva să cobor în pivniță.

Și sunt iar aici, în camera asta ca o rezervă de spital luminată *a giorno* și mobilată auster cu o masă, două scaune și patul de țevă albă, pe care stau ca un bolnav în stadiu terminal, și văd pe peretele opus un ecran fumuriu despre care nu știu ce să cred, fiindcă nu e televizor, ci mai degrabă un geam ca acelea din camerele de identificare, și mă simt dintr-odată supravegheat și la început ciocănesc ușor sticla opacă a ecranului, apoi o lovesc cu palmele și cu pumnii din ce în ce mai nervos și constat că nu există ușă și că totul este înnebunitor de curat și pereții bleu îmi dau o stare de anxietate și tavanul alb amplifică lumina puternică

a neoanelor și nimic nu e *real* aici, deși obiectele sunt cât se poate de concrete, le pot pipăi și îmi pot vedea umbra în ecran și fac gesturi obscene și țip la cei din partea cealaltă să-mi dea drumul, fiindcă n-am făcut nimic, nu există niciun motiv să fiu reținut, nu sunt vinovat, orice acuzații mi s-ar aduce, deși în general toți suntem vinovați de ceva.

Mi se pare limpede, voi muri aici, dintr-un motiv care nici nu mai contează, prizonier în camera asta din al cărei tavan se aude din când în când o muzică stranie, habar n-am de unde vine, și mă gândesc că totul se petrece în imaginația mea și mă văd în biroul redactorului-șef, care se leagănă pe scaunul lui directorial și mă privește de sus, fără nicio urmă de compasiune în priviri, și-mi spune pe tonul lui șmecheresc *bătrâne, încep balul cu tine, se închide șandramaua și trebuie să ne despărțim*, și eu mă uit la el și nu înțeleg prea bine ce se întâmplă, iar el îmi întinde o foaie cu un text formal în care sunt anunțat că postul meu se desființează și redactorul-șef își aruncă mâinile în lături și face o grimasă și își ridică sprâncenele spunându-mi *asta e viața, n-am ce face*, dar el o să rămână în continuare pe scaunul lui directorial și eu îmi golesc biroul și plec fără să-mi salut colegii și mă duc acasă și mă simt rău, ca și cum aș fi fost golit dintr-odată de sânge, deși habar n-am cum se poate simți un om într-o astfel de situație, la început pulsul mi s-a accelerat brusc, fără să fi făcut niciun efort, pe urmă s-a domolit și inima a început să-mi bată din ce în ce mai rar și abia îmi mai simțeam pulsul și mi-am zis că nu trebuie să mă las copleșit de emoții, li s-a mai întâmplat și altora,